SPRÁVY
Českej a Slovenskej etologickej spoločnosti

Január 1999 č. 11

Dovoľujeme si Vás pozvať na 26. etologickú konferenciu, ktorá sa bude konať v dňoch 6.- 8. mája 1999 v Malých Karpatoch, v Dubovej pri Modre, v zariadení Kukla. Miesto konania konferencie v malokarpatskej vinohradníckej oblasti by malo prispieť k živšej diskusii počas prednášok i v kuloároch, zatiaľ čo ceny ubytovania a stravy (predbežná cena za ubytovanie pre jednu osobu na jednu noc, vrátane celodennej penzie, bola dohodnutá na 250 Sk) Vás dúfame inšpirujú k bohatej účasti. (pokračovanie na str. 7)

Slovo na úvod

(Boris Bilčík)

Milé kolegyne a kolegovia,

po dlhšej, takmer dvojročnej odmlke sa Vám dostáva do rúk jedenáste číslo Spravodaja ČSEtS. Doterajších desať čísiel, ktoré vychádzali postupne od septembra 1992 má "na svedomí" **dr. Zdeněk Klein** z Psychiatrického centra v Bohniciach a aj na formovaní obsahu tohoto čísla má nemalý podiel. Touto cestou sa mu chceme veľmi pekne poďakovať a popriať veľa zdaru.

Ako ste už určite postrehli, redakcia spravodaja sa tentokrát presunula na Slovensko, do Ivanky pri Dunaji. Ďalšie čísla spravodaja by sme chceli vydávať dvakrát do roka (február, október). Uzávierka februárového čísla bude v polovici januára, uzávierka októbrového čísla bude v polovici septembra. Privítame Vaše príspevky s postrehmi z konferencií, informácie o budúcich konferenciách, nových knihách, lokálnych aktivitách, skrátka o čomkoľvek čo by mohlo zaujímať členov spoločnosti. Príspevky nám posielajte najlepšie elektronickou poštou vo formáte MS Word, WordPro, alebo AmiPro, fotografie a ilustrácie v ľubovoľnom grafickom formáte. Pokiaľ budete príspevky posielať poštou, prosíme aby boli vytlačené na kvalitnej tlačiarni. Adresu redakcie nájdete na poslednej strane Správ.

Toľko na úvod. Želáme Vám všetko dobré do nového roku 1999, veľa pracovných a osobných úspechov a hlavne pevné zdravie.

Vážení přátelé, ...

(Luděk Bartoš)

po zvolení nového výboru ČSEtS jsme se mezi sebou domluvili, že pokud má společnost fungovat, musí mít mezi sebou nějaký komunikační prostředek, který by se dostal do ruky každému členovi. Také redukce činnosti na jedinou konferenci za rok nesvědčí o kdovíjaké momentální životaschopnosti naší společnosti.

Obnovený Zpravodaj by tedy měl naplnit základní komunikační funkci a osobně jsem moc rád, že se na mou iniciativu rozeslanou po těch členech, na které máme e-mailové spojení, ujali právě kolegové ze Slovenska.

Protože téměř 55% členské základny ČSEtS je z Prahy, nebo v Praze studuje, je zřejmé, že aktivity mimo každoroční konferenci musí začít právě v Praze. Pozapomenutou aktivitou bývaly pražské semináře společnosti a proto jsme někteří napnuli pozornost právě tímto směrem. Na jiném místě se dočtete, jak budou semináře opět organizovány. Součástí komunikačního systému je také aktualizovaný adresář. Proto zapátrejte v paměti, zda nemáte změnu adresy, telefonu a pod. a dejte změnu když tak vědět na adresu: *Mgr. Dominika Vaňková, Oddělení etologie VÚŽV, 104 00 Praha 10 - Uhříněves, tel.: 02/677 107 13,fax.: 02/677 107 79, e-mail: vankova@vuzv.cz*

Všichni víme, jak velmi se rozmáhá komunikace elektronickou poštou. Jak již naznačeno, příprava obnoveného Zpravodaje a znovuvyhlášení pražských etologických seminářů se podařilo především díky použití elektronické pošty. Naše společnost není tak bohatá, aby si mohla dovolit obesílat normální

poštou veškerou členskou základnu příliš často a bylo by jistě nesmyslem snažit se o zlepšení finanční situace zvyšováním členských příspěvků. Krom toho, řadu informací je potřeba doručit okamžitě. Na to je elektronická pošta přímo ideální. Mgr. Dominika Vaňková dává kromě seznamu adres dohromady také adresář elektronické pošty. Prosím proto každého z vás, kdo máte e-mailovou adresu a nedostali jste během posledních dvou měsíců žádnou zprávu určenou pro členy ČSEtS, raději pošlete e-mail Dominice, abyste mohli být zařazeni do seznamu. Není vyloučeno, že bychom do budoucna mohli uvažovat o zavedení české a slovenské elektronické diskusní konference.

Do nového roku si popřejme zaktivizování naší společnosti, aby se opět vrátila do doby svého dřívějšího rozmachu.

Obnovené semináře

(Luděk Bartoš)

Od nového roku započnou opět semináře České a Slovenské etologické společnosti. Budou se konat vždy **DRUHOU STŘEDU V MĚSÍCI** s výjimkou měsíce, ve kterém se koná etologická konference, letos tedy v květnu. Semináře se uskuteční **v budově Přírodovědecké fakulty UK Viničná 7, Praha 2, ve druhém patře v posluchárně č. 203, vždy od 16:30 hod.**

13.1.1999	Dr. **Franz Schober**, Forschungsinstitut für Wildtierkunde und Ökologie, Wien, Rakousko: *"Biotelemetry in Wildlife Research: Possibilities and Limitations"* ("Biotelemetrie při výzkumu volně žijících zvířat: možnosti a omezení" - přednáška bude přednesena anglicky, v případě dohody bude překládána)
10.2.1999	**Stanislav Lhota**, Přírodovědecká fakulta UK, Praha: *"Situačně závislá sexualita u samic hulmanů posvátných"*
10.3.1999	RNDr. **Marek Špinka**, CSc., Oddělení etologie VÚŽV, Praha-Uhříněves: *"Pro nic za nic? aneb Proč si zvířata hrají?"*
14.4.1999	Doc. RNDr. **Jan Žďárek**, DrSc., Ústav organické chemie a biochemie AV ČR: *"Ekologická chemie, chemická ekologie a etologie"*
12.5.1999	seminář se nekoná - etologická konference
9.6.1999	Mgr. **Dominika Vaňková** a Ing. **Luděk Bartoš**, DrSc., Oddělení etologie VÚŽV, Praha-Uhříněves: *"Strategie kolouchů jelena evropského při sání u cizích laní"*

Rád bych při této příležitosti přičinil několik poznámek. I když nevím, co bylo bezprostředním důvodem toho, že semináře v posledních dvou letech zcela usnuly, myslím však, že lze od roku 1989 vystopovat zřetelnou tendenci "neztrácet semináři čas". Na poslední semináře chodívali především členové oddělení etologie našeho ústavu a pak už jen několik velmi málo dalších jedinců, takže bylo očividné, že tato činnost skomírá. Osobně se však domnívám, že právě na podobných seminářích stojí

životaschopnost společnosti jako je ta naše a že je nutné se o obnovu seminářů pokusit. Záleží samozřejmě na odezvě členské základny. Není příliš velký problém získat pro takový seminář i zahraniční přednášející. Je však nehynoucí ostudou, když na přednášku člověka, který se sem trmácí přes půl Evropy, přijde 6 či 10 lidí. Letos je to po větší přestávce zase jeden pokus a dost se obávám, jak to nakonec dopadne. Ta případná ostuda totiž nepadne na jakýsi pomyslný celek, ale na toho, kdo návštěvu organizoval...

Začínáme tedy se zahraničním přednášejícím. Je jím Dr. Franz Schober z Vídně. Seminář bude pojednávat o výsledcích telemetrického zařízení vyvinutém právě Dr. Schoberem, které bylo aplikováno na různých druzích zvířat včetně orlosupů, několika druhů jelenovitých atd. Seminář nebude zaměřen ani tak na technickou podstatu zařízení, které se většinou voperovává pod kůži sledovaného zvířete, jako na behaviorální a fysiologické výsledky získané tímto zařízením. Osobně jsem již přednášku Dr. Schobera slyšel a mohu potvrdit, že je velice zajímavá. Proto si vás všechny, kteří to nemáte do Prahy příliš daleko, dovoluji pozvat na 13. leden na Přírodovědeckou fakultu.

Ohlédnutí za 25. konferencí ČSEtS

(Vojtěch Mrlík)

Jaká vlastně byla jubilejní 25. konference ČSEtS, která se konala 21.-23. května 1998 v hotelu "Pod Zvíčinou" u Dolní Brusnice? Předně, jubilejní setkání českých a slovenských etologů se vrátilo do kraje, kde byly uspořádány první tři etologické konference. Hlavním cílem našeho setkání bylo ohlédnout se za vývojem Společnosti za uplynulých 25 let a zejména umožnit výměnu nejnovějších poznatků z výzkumu chování zvířat a člověka mezi odbornými pracovníky z nejrůznějších oborů.

Organizační výbor (R. Suchochleb, D. Vaňková, V. Mrlík) uspořádal konferenci třídenní. Hotel "Pod Zvíčinou" stojí v hezkém prostředí. Okolní lesy a kopce s výhledy do dálek (bylo možno spatřit hřebeny Krkonoší, horu Ještěd a řadu dalších) lákaly účastníky ke kratším procházkám.

Hned první den večer (čtvrtek) se konala 7. Valná hromada ČSEtS. Výsledky tohoto sezení byly důležité, proto se stručně o některých zmíním. Do Společnosti bylo přijato 16 nových členů. Byl zvolen nový pětičlenný výbor (L. Košťál, L. Bartoš, D. Vaňková, B. Bilčík , E. Baranyiová) a novým předsedou ČSEtS se stal RNDr. Boris Bilčík. Za místo konání příští konference byla vybrána Dubová u Modry na Slovensku. Po ukončení Valné hromady vyprávěla Dominika Vaňková o své cestě do atraktivní Indie. Přednášku příhodně nazvala "Hlasy džungle po 30 letech" a doplnila ji velmi zajímavými diapozitivy.

Jubilejní 25. etologická konference byla členěna do 4 sekcí. Celkem odeznělo 28 referátů a 3 souhrnné přednášky. Nejvíce odborných příspěvků bylo věnováno etologii hospodářských zvířat - 12, etologii volně žijících zvířat bylo věnováno 7 příspěvků, etologii psa a laboratorních zvířat 5, etologii hmyzu 3 referáty a etologii člověka pouze 1

příspěvek. Odborný program konference byl doplněn exkursí do ZOO a safari ve Dvoře Králové n. Labem. Návštěva této mimořádné ZOO proběhla druhý den konání konference (pátek). Večer následovala již v hotelu "Pod Zvíčinou" slavnostní večeře a velmi poutavá přednáška Prof. Zdeňka Veselovského o historii etologie v našich zemích. Pak pokračoval dlouho do noci společenský večer s hudbou a tancem.

Poslední, třetí den (sobota) byl věnován opět odborným referátům. "Nabitý" program, který je tak typický snad pro každou etologickou konferenci, byl ukončen v odpoledních hodinách a poté se účastníci pomalu rozjížděli domů.

Domnívám se, že jubilejní 25. etologická konference proběhla důstojně, za což patří dík především hlavnímu organizátorovi konference a pak samozřejmě všem přítomným etologům. Doufám, že všichni účastníci konference (těch bylo asi 60) odjížděli domů spokojeni.

Zápis z Valného zhromaždenia ČSEtS zo dňa 21.5.1998, Dolní Brusnice

(Martin Novacký, Pavel Rödl, Lukáš Jebavý)

1. Voľba návrhovej komisie v zložení: Rödl, Novacký

2. Voľba volebnej komisie v zložení: Liday, Tejkalová

3. Správa o hospodárení: Vaňková

4. Správa o činnosti: Mrlík

5. Správa revíznej komisie: Mrlíková

6. Účastníci Valného zhromaždenia jednomyseľne schválili 13 nových záujemcov o členstvo v Českej a Slovenskej etologickej spoločnosti (hlasovanie: za: 35, proti: 0, zdržalo sa: 0) :
Liana Balaa, Gabriela Balová, Veronika Blažková, Magdalena Boučková, Jan Bouček, Denisa Drábková, Jarmila Dubravská, Egon Gyarmathy, Iva Kallistová, Pavla Koucká, Petra Petrovičová, Jiří Reif, Markéta Sedmíková, Eva Theimerová, Radana Vévodová, Jana Zachařová

4. Valné zhromaždenie volilo členov nového Výboru Českej a Slovenskej etologickej spoločnosti a revíznej komisie. Navrhnutými členmi boli:

Do výboru:	Košťál	30 hlasov	Struhár	15 hlasov
	Bartoš	29 hlasov	Jebavý	14 hlasov
	Vaňková	28 hlasov	Uhrinčať	13 hlasov
	Bilčík	26 hlasov	Lumpe	7 hlasov
	Baranyiová	16 hlasov		

Do revíznej komisie:	Illmannová	28 hlasov
	Mrlíková	24 hlasov
	Stránska	15 hlasov
	Jehličková	4 hlasy

8. Miesto konania nasledujúcej konferencie - Dubová pri Modre - Bilčík

9. Diskusia - výška vložného pre dôchodcov - možnost zníženia?
- žiadosť o prijatie do Rady vědeckých společností pri AV ČR
- možnosť získania príspevkov

10. Vyhlásenie výsledkov volieb
Na základe hlasovania tajným hlasovaním bol zvolený výbor Českej a Slovenskej etologickej spoločnosti v tomto zložení: Košťál, Bartoš, Vaňková, Bilčík, Baranyiová. Nový výbor Českej a Slovenskej etologickej spoločnosti oznámil, že na základe hlasovania v novozvolenom Výbore sa predsedom stal Dr. B. Bilčík. Členkami revíznej komisie sa stali Illmannová a Mrlíková.

11. Uznesenie z Valného zhromaždenia Českej a Slovenskej etologickej spoločnosti bolo jednohlasne odsúhlasené všetkými členmi Českej a Slovenskej etologickej spoločnosti, ktorí boli prítomní na Valnom zhromaždení dňa 21.5.1998.

Zpráva o finančním hospodaření ČSEtS za rok 1997

(Dominika Vaňková)

STAV K 31. 12. 1996	7.172.13 Kč
u Čs. spořitelny (účet č. 375159-018) (bilanční výpis č. 44)	6.835.93 Kč
pokladní hotovost	336.20 Kč
ROK 1997	
PŘÍJMY CELKEM	**7.418.60 Kč**
členské příspěvky	7.310.00 Kč
úroky u Čs spořitelny	23.60 Kč
stornopoplatky nezúčastněných přihlášených na 23. Etologickou konferenci	85.00 Kč
VÝDAJE CELKEM	**8.432.80 Kč**
tisk Zpráv ČSEtS	3.459.00 Kč
tisk informace a Sborníku 24. Etologické konference	2.571.50 Kč
poštovné	1.469.30 Kč
poplatky Čs spořitelně (za vedení účtu, příjem plateb)	523.00 Kč
razítko ČSEtS	410.00 Kč
STAV K 31.12. 1997	**6.157.93 Kč**
u Čs. spořitelny (bilanční výpis č.44)	5.288.03 Kč
pokladní hotovost	869.90 Kč

26. etologická konferencia ČSEtS

(Boris Bilčík, Ľubor Košťál)
pokračovanie z 1. strany

Termín konferencie: 6.-8. máj 1999

Miesto konania: Chata "KUKLA", Dubová (cca 5 km za Modrou). Autobusové spojenie z Bratislavy, zo zastávky autobusu v Dubovej ca 1,5 km pešo. Ubytovanie je v dvoch zrubových chatách v 2-3 lôžkových izbách, s možnosťou prístelku. Kapacita zariadenia je 2 x 45 osôb.V jedálni a spoločenskej miestnosti je k dispozícii farebný televízor a video. Sociálne zariadenie a sprchy sú spoločné. Výborná domáca strava, v prípade požiadavky i strava vegetariánska. Stredisko je situované v lesnom prostredí s vynikajúcimi podmienkami pre turistiku, vrátane horolezeckých možností v priľahlých horolezeckých lokalitách. V areáli strediska je k dispozícii umelá horolezecká stena, prírodné futbalové ihrisko, detské ihrisko, volejbalové ihrisko, basketbalové koše, tenisový kurt, pre záujemcov i jazda na koni a horolezecká škola. V rámci turistiky je možné navštíviť napr. hrad Červený Kameň, vrch Kukla s rozhľadňou, mesto Modra známe svojou keramikou a ďalšie.

Konferenčný poplatok: 300 Sk, študenti a dôchodcovia 150 Sk

Cena za stravu a ubytovanie na osobu a deň: 250,- Sk

Svoje prihlášky posielajte na priloženom formulári alebo e-mailom najneskôr do 28.2.1999 na adresu: Boris Bilčík, ÚBGŽ SAV, 900 28 Ivanka pri Dunaji, alebo bilbo@ubgz.savba.sk. Druhú informáciu obdržia len prihlásení záujemcovia

Dojmy z 32. medzinárodného kongresu ISAE v Clermont-Ferrand

(Michal Uhrinčať)

32. medzinárodný kongres ISAE (International Society for Applied Ethology) bol organizovaný INRA Clermont-Ferrand – Theix v dňoch 21. – 25. júla 1998 v Clermont-Ferrand vo Franúzsku. Toto mesto, nazývané aj "Mesto umenia" je centrom regiónu Auvergne a nachádza sa na okraji Národného parku vulkánov. Je plné historických pamiatok, obklopené vrchmi s množstvom vyhasnutých sopiek, s krátermi vyplnenými vodou a premenenými na jazierka. Proste prostredie ako stvorené na odovzdávanie si informácii, ale aj relax.

Cieľom kongresu bolo určiť etické hranice, ktoré sú ešte únosné pri zmene prirodzeného prostredia zvierat využívaných človekom, prostredníctvom šľachtenia a ďalších metód. Kongres dával priestor aj vedcom z rozvojových krajín na prezentáciu prác vytvorených v spolupráci s kolegami z krajín s rozvinutým etologickým výskumom. Tieto práce môžu napomôcť

rozvoju aplikovanej etológie v ich materských krajinách.

Na kongrese sa zúčastnilo 277 účastníkov z 26 krajín, ktorí prezentovali svoje práce formou 73 prednášok a 116 posterov. Prednášky boli tematicky rozčlenené do 11 okruhov, pričom súčasne prebiehali prednášky v dvoch sekciách s rozdielnou problematikou.

Čo ma najviac zaujalo? V sekcii **ABNORMAL BEHAVIOUR** boli prezentované práce zaoberajúce sa správaním hydiny, najmä stereotypným správaním a ozobávaním. Zaujímavým bol poznatok J.C. Savoryho, ktorý zistil, že stereotypné ďobanie hydiny po kŕmení s obmedzenou dávkou krmiva je ovplyvnené veľkosťou dávky, ako aj výsledky sledovaní Ch. Shervina, ktorý poukázal na to, že kombináciou troch faktorov (doplnkové osvetlenia UV lúčmi, slama a substrát na ďobanie) možno dosiahnuť zníženie škodlivého ozobávania sliepok a moriek chovaných v skupinách.

Veľa podnetných myšlienok predniesla vo svojom príspevku "Early social experience and lifelong responses to challenge: can we rear young animals to cope better with captivity" (Skoré sociálne skúsenosti a dlhodobé odpovede na výzvy: môžeme vychovať mladé zvieratá k lepšiemu vyrovnaniu sa so zajatím?) G. Mason, ktorá vystúpila v sekcii **SOCIAL BEHAVIOUR.** Poukázala na problémy zvierat z fariem a laboratórií, kde dochádza k ochudobňovaniu a skracovaniu vzťahu medzi matkou a mláďaťom a na pozitívny vplyv materskej starostlivosti na vývoj mláďat. Jedinci, u ktorých došlo k predčasnému prerušeniu vzájomného vzťahu potom počas celého života oveľa citlivejšie reagujú na stresory a prejavujú sa u nich vo zvýšenej miere stereotýpie. Prezentovala to na príklade ošípaných, kde pri neskoršom odstave od matky výrazne poklesol počet stereotypných reakcií. Pozoruhodné myšlienky boli aj v práci Y. Tessiera a kol., v ktorej sledovali správanie ošípaných po aplikácii feromónovej náhrady nazývanej PAP (pig appeasing pheromone) (prasačí ukľudňujúci feromón) na presúvaných jedincov.

V sekcii **TEMPERAMENT** bola venovaná pozornosť odlišnosti reakcií rozdielnych plemien hovädzieho dobytka, boli porovnané diferencie príjmu krmiva, rastu a náchylnosti k chorobám u nervózneho a pokojného dobytka. Veľmi podnetnou bola práca C. Katelaar-de Lauvere a kol. prednesená v sekcii **ANIMAL MANAGEMENT.** V príspevku "Free access to forage and grazing as conditions for the application of fully automatic milking" (Voľný prístup ku krmivu a pastve ako podmienka pre aplikáciu plne automatického dojenia) sa zamýšľali nad spôsobom, ako dobrovoľne, bez naháňania, priviesť kravy do priestorov triediacej chodby a k dojaciemu robotu. Riešili to umiestnením napájačky v priestoroch maštale, čím boli zvieratá pobývajúce väčšinu dňa na pastve v okolí maštale prinútené zájsť dnu a po napití vychádzali von cez triediacu chodbu. Problémy automatického dojenia boli rozoberané aj počas **ROUND-TABLES** diskusie (za okrúhlym stolom), ktorá bola na tému Animal - technics interactions (Vzťahy medzi zvieraťom a technikou). Tu boli prezentované problémy, ktoré môžu vzniknúť pri použití automatického dojacieho systému (ADS). Na videozázname boli prezentované zvieratá, ktoré si počas čakania na dojenie ľahli pred ADS a ani po jeho uvolnení nevstali, čím zablokovali chod celého systému. Ďalším problémovým zvieraťom bola krava, ktorá si počkala v čakárni, kým systém vpúšťal ďalšie zviera, pridržala si hlavou otvorenú bránku a prešla v protismere do chodby, čím tiež došlo k zablokovaniu celého systému. Rozprúdila sa tu diskusia ohľadom etickosti vyraďovania zvierat, ktoré spôsobujú problémy v podobných systémoch, ktorá rozdelila diskutujúcich na dva tábory. Jedni trvali na vytváraní systémov, v ktorých by sa zvieratá nemohli do podobných situácií dostať, druhí boli za vyraďovanie problémových zvierat, zvlášť keď ide iba o jedincov. Sekcia **MOTHER-YOUNG**

BEHAVIOUR bola zameraná na problémy vznikajúce po pôrode a v štádiu dojčenia mláďat. Rozoberali sa tu otázky materskej agresie, jej pozitívneho pôsobenia ako prejavu na ochranu mláďaťa, ktorá sa však mení od druhu k druhu. Laktácia však pôsobí aj ako psychická ochrana matky, keď dojčí je kľudnejšia. Ďalším sledovaným javom bolo rozpoznávanie matky mláďaťom v skupine zvierat. Autori tu poukázali na výrazný vplyv kolostra, ktoré stimuluje preferenciu matky. V oblasti **ANIMAL WELFARE** sa B. Nielsen zamýšľal nad tým, či je welfare pre dojnice kompromisom pri stále narastajúcom tlaku na vyššiu dojivosť. Bol tu tiež predstavený bodovací systém odhadu stavu ustajnenia a jeho porovnanie s už existujúcimi systémami, ktoré sú používané v krajinách Európskej únie. V sekcii **ETHICS OF ANIMAL USE BY HUMANS** boli okrem filozoficky zameraných prednášok prezentované aj príklady zvierat, ktorých problém prežiť bol spôsobený človekom. Išlo najmä o brojlerové kurence, ktoré tak rýchlo zväčšujú hmotnosť, že kosti v nohách nestíhajú osifikovať a dochádza k ich deformovaniu. U iných druhov zvierat dochádza k šľachteniu rôznych okrasných foriem, kde títo jedinci sú schopní prežitia len vďaka ľudskej starostlivosti. Otázky vzťahov medzi človekom a zvieraťom boli rozoberané v sekcii **HUMAN - ANIMAL RELATIONSHIP**. Ukázalo sa, že táto otázka je závažná aj z ekonomického hľadiska, nakoľko pri odchove teliat na mäso zvieratá z fariem s veľmi dobrou starostlivosťou mali lepšie prírastky. Väčšina prác prezentovaných v tejto sekcii sa zaoberala "handlingom". Bol použitý aj ako stresor - negatívny a pozitívny kontakt rukou, aj ako testovacie kritérium.

Nedá sa spomenúť všetko. Bolo to náročné, bolo toho veľa, ale bolo to veľmi zaujímavé.

Životní jubileum prof. RNDr. Zdeňka Veselovského, DrSc.

(Zdeněk Klein)

Před 70. lety (26. 8. 1928) se v Jaroměři narodil významný český zoolog a etolog prof. RNDr. Zdeněk Veselovský, DrSc., člen Učené společnosti a mj. také čestný člen České a Slovenské etologické společnosti (viz Živa 1993, 4: 190). Byl osobním přítelem Konráda Lorenze a je autorem dlouhé řady odborních článků a studií, včetně více než 30 knižních titulů. Mnohé o něm napovídá kniha osobních vzpomínek Dobytí Troje aneb nejen sloni mají paměť (ISV, Praha 1996, 145 str.), kde mj. čerpá i ze svého dlouholetého (1959-1988) působení ve funkci ředitele pražské Zoologické zahrady.

Profesor Veselovský u nás jako první zavedl přednášky etologie, a to na Přírodovědecké fakultě UK v Praze, kde dodnes tzv klasickou etologii přednáší. O jeho neutuchající aktivitě svědčí i skutečnost, že stihne ještě přednášet zoologii obratlovců, etologii, chování člověka a chování zvířat v lidské péči na Biologické fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích.

K jeho letošnímu životnímu jubileu mu přejeme vše dobré a těšíme se na jeho další publikace. Děkujeme mu zároveň, že si našel čas k odpovědím na naše otázky:

V Živě skončil seriál Základní heslář obecné genetiky. Redakce by ráda uveřejnila podobně koncipovaný slovník základních pojmů z etologie. Jaký máte názor na tento záměr?

Myslím, že vydat základní heslář etologických termínů by bylo nanejvýše užitečné hned z několika důvodů. Jak vyplývá z mnoha populárních příspěvků, ale i z nových učebnic fyziologie, dosud zdaleka ne všichni biologové, natož filozofové či sociologové, vzali na vědomí, že zejména chování obratlovců se neřídí jen zděděnými mechanismy, ale i učením.

Druhým důvodem je úděsná makaronština na vědeckých sympoziích i seminářích vysokých škol. Myši v neznámém prostředí např. neznehybní, ale frízují (od freezing), potom grůmují (od grooming) aj. Úplně strašný je také jazyk mladých sociobiologů, kteří hýří anglickými počeštěnými termíny jež mají naprosto jasné české ekvivalenty: helpři (pomocníci), biparentální investice, pekingování (pecking) kloaky, teritoriální fidelita aj. Bylo by však nutno, na rozdíl od jiných nomenklaturních změn v zoologii, neměnit potom zavedené termíny za kratší dobu, než je určena jedné generaci.

Vaše knížky mizely z pultů vždy velmi rvchle. Např. kniha Dobytí Troje se sháněla velmi obtížně. Chystáte něco nového?

Vyšly mi tři knihy v zahraničí. Pro většinu nakladatelů a knihkupců jsou čeští autoři zatím neatraktivní a podle jejich názoru ve srovnání se světem asi dost hloupí, takže se knižní trh hemží nedobrými překlady či překlady nedobrých děl. Zatím v hlavě mám stále rozpracovanou knihu o významu vztahu člověka a zvířat během naší evoluce. Dosud jsem pro ni nenašel nakladatele. Mrzí mne také, že jedna z knih Obecná ornitologie, které jsem věnoval mnoho práce, vyšla zatím jen francouzsky. Údajně u nás o ni není zájem. V současné době je v tisku kniha o vydře (nakladatelství Aventinum), která by v Evropě měla pomoci v ochraně tohoto lidmi velmi pronásledovaného savce.

Nadto, podle dnešních názorů na vysokých školách, ale i v Akademii věd, pracovník, který se věnuje také popularizaci, se v důsledku "nedostatečného" citačního indexu vlastně v našem vědeckém světě dobrovolně odepisuje.

Pane profesore, víme o Vašem názoru na užitečnost etologie pro studium chování člověka. Nezdá se nám, že by si druh Homo sapiens na konci tisíciletí věděl se svým vlastním chováním vždy rady. Co by se v tomto směru dalo zlepšit?

Většinou každý zoolog, který poznal chování živočichů, a není to jen můj názor, se dříve či později začne zajímat i o člověka. Nebyli to jen K. Z. Lorenz a N. Tinbergen, ale i E. O. Wilson, který dokonce v r. 1975 . napsal: " ...přírodovědci, spolu s humanitními vědci by měli uvážit, že by bylo nanejýše potřebné alespoň na čas vzít filozofům z

rukou studium etiky a poněkud ji biologizovat..." Jako Čech bych dodal, že by bylo stejně potřebné, aby si humanitní vědy uvědomily, že člověk přes svou výjimečnost patří do řádu primátů a že jeho některé projevy, např. gesta a mimika, jsou téměř totožné s projevy jeho nejbližších příbzných - lidoopů.

Jako Čech bych dále považoval za nutné, aby kromě umění také poznatky přírodních věd konečně patřily k obecnému vzdělání jako součást naší kultury. Snad bychom se potom mohli z médií dozvědět nejen co je etologie, ale např. i pochopit, že to, co se pokládá tolik let za ekologii, nemá s tímto vědním oborem nic společného.

(pozn. redakcie: príspevok bol uverejnený v ŽIVE 46/4, 1998 a s láskavým zvolením autora bol použitý v pôvodnom znení)

Krátce před uzávěrkou tohoto čísla jsme dostali zprávu o slavnostním setkání pražské kulturni veřejnosti s prof. RNDr. Z. Veselovskym, DrSc., které se u příležitosti jeho životního jubilea konalo v LYRE PRAGENSIS (Václavské nám.16) v úterý 8.12.1998. Komorní prostředí sálu vhodně doplňovaly plastiky zvířat od akad. sochaře V. Vinglera. Kromě ukázek z tvorby jubilanta zazněly i verše E. Frynty. Ze zvukových záznamů slyšeli účastníci večera i oblíbenou jubilantovu hudbu a autentické hlasy z říše zvířat. Pořad připravila O. Kebertová, vzpomínky a úvahy prof. Zd. Veselovského uváděla J. Panýrková. Kyticí květin, gratulací a přáním všeho dobrého tento příjemný večer zakončil dr. J. Kutina.

Srdečně se připojujeme i jménem redakce ZPRÁV ČSEtS.

Významné ocenění ediční a popularizační činnosti pracoviště Akademie věd

(Bohumír Valter)

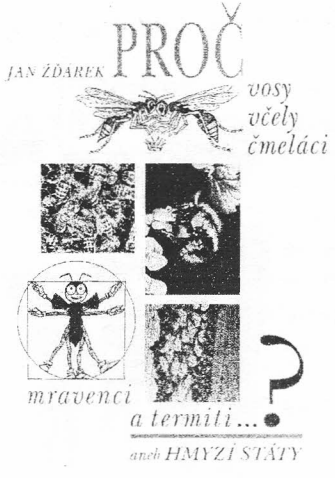

Výroční **cenu Josefa Hlávky** za rok 1997 udělovanou Českým literárním fondem spolu s Nadáním Josefa, Marie a Zdenky Hlávkových získala v oblasti věd o živé přírodě publikace **Jana Žďárka Proč vosy, včely, čmeláci, mravenci a termiti ... ? aneb Hmyzí státy,** kterou vydal Ústav organické chemie a biochemie AV ČR v Praze. Ve zdůvodnění výběru se praví: *"Kniha ... patří do populárně vědecké literatury nového typu. Je doslova nabita poznatky o životě hmyzích společenstev — včel, mravenců, vos, čmeláků a termitů. Vědecky přesným jazykem a současně poutavou a zábavnou formou je popisován způsob života a chování jedinců a celých hmyzích společenstev*

jako odpovědi na otázky, které klade věda i milovníci záhad a mýtů. Zdařilé ilustrace Ivo Švorčíka pomáhají vtipnou zkratkou vysvětlovat složitější problémy. Kniha ukazuje perfektním způsobem krásu živého světa a dobrodružství poznávání jeho řádu." I když kniha svým obsahem i formou patří do kategorie populárně naučné literatury, obsahuje spoustu vědeckých informací "z první ruky", v české literatuře dosud neuveřejněných. Její autor je vědeckým pracovníkem Ústavu organické chemie a biochemie a problematikou experimentální entomologie zajména v oblasti chemické ekologie hmyzu a popularizací vědeckých výsledků tohoto oboru se zabývá už dlouhou dobu.

Rukopis knihy, původně připravovaný pro nakladatelství Albatros, se v důsledku polistopadové reorganizace tohoto vydavatelského domu octl bez nakladatele. Po jeho odmítnutí několika soukromými nakladateli se vydání aktualizované verze nakonec ujal Ústav organické chemie a biochemie a i když jeho žádost o vydavatelskou podporu od Grantové agentury ČR nebyla vyřízena kladně, knihu přesto ve své redakci časopisu Collection of Czechoslovak Chemical Communications připravil pro tisk. Vedení ústavu vycházelo z přesvědčení, že popularizace našich i zahraničních vědeckých výsledků z pera nejpovolanějších, tj. aktivních vědeckých pracovníků, je také jedním z poslání akademického pracoviště jako nositele a šiřitele vzdělanosti, a to především v období, kdy subjekty podřízené tržním mechanismům tento úkol zajišťovat mohou jen stěží.

Kniha je bohatě ilustrovaná Ivo Švorčíkem a doplněna spoustou barevných fotografií. Je vhodným a krásným dárkem pro mládež od 12 let, studenty přírodovědných oborů i pro všechny zvídavé milovníky přírody.

Pokud máte zájem o koupi této knihy a nedostanete ji u svého knihkupce, zbývající výtisky lze objednat přímo u vydavatele: ÚOCHB AVČR, Flemingovo nám. 2, 166 10 Praha 6, telefon/fax 02/3111271, e-mail cccc@uochb.cas.cz. Cena 290 Kč.

Z nových knih

(Zdeněk Klein, Jiří Gaisler)

Dawkins, R.: SOBECKÝ GEN. Praha, Mladá fronta 1998, Edice Kolumbus sv. 141, 319 s., cena 219 Kč

Prof. Richard Dawkins (1941) - žák Niko Tinbergena - přednáší zoologii na univerzitě v Oxfordu a je autorem mnoha knih. Snad žádná ale nevyvolala takovou diskuzi jako jeho prvotina z roku 1976 - THE SELFISH GENE. Právě vydaný český překlad se opírá o druhé, přepracované a rozšířené vydání z roku 1989. Tento mimořádný text si zaslouží podrobnější recenzi, kterou se pokusíme zajistit do příštího čísla ZPRÁV. Při četbě knihy rozhodně nevynechte obě autorovy předmluvy, ani pozoruhodný doslov z pera Doc. RNDr. J. Zrzavého, CSc.

Na závěr této krátké annonce jen upozorňujeme na zajímavou diskuzi, která k Dawkinsovým myšlenkám probíhá na stránkách VESMÍRU (např.č.6,1998).

Morris, D.: LIDSKÝ ŽIVOČICH. Osobní pohled na lidský druh. Praha, Knižní klub & Balios 1997, 224 s., cena 269 Kč.

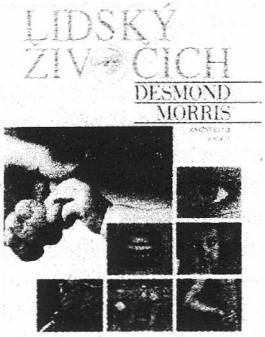

Obrazová publikace světoznámého zoologa (Nahá opice, aj.) je překladem jeho knihy The Human Animal. A Personal View of the Human Species. London, BBC Books 1994. Výběr a kvalita fotografií činí knihu velmi vhodnou zejména pro přednášející (dia). Připomínáme, že letos v létě odvysílala ČT šestidílný seriál televize BBC o lidském chování - všechny díly komentoval prof. D. Morris. Zmiňovaná kniha je jakýmsi scénářem těchto filmů. Celý pořad máme zachycen na videokazetách. Pokusíme se umožnit jeho shlédnutí zájemcům na příští etologické konferenci.

Lorenz, K..: HOVOŘIL SE ZVĚŘÍ, S PTÁKY A S RYBAMI. Praha, Granit 1998, 120 s., cena 139 Kč.

Kouzelná knížka Konrada Lorenze s jeho vlastními perokresbami vyšla poprvé v r. 1949 (Er redete mit dem Vieh, den Vögeln und den Fischen.). Obsahuje mnoho pozoruhodných postřehů a zajímavých úvah dnes již legendárního badatele. Je napsána (i přeložena) tak poutavě, že se čte tak říkajíc "na jeden zátah". Je dobře, že po vydání ve slovenštině, které bylo bez autorových ilustrací (Bratislava, Archa 1996, 149s.) vychází tato publikace se všemi původními obrázky I v češtině. Neměla by chybět v knihovně žádného etologa.

Schober W., Grimmberger E.: DIE FLEDERMAUSE EUROPAS. Kosmos - Naturführer, Stuttgart, 1998, 265 stran

Právě vychází nové, zcela přepracované vydání této knihy. Autoři informují o všech skupinách a druzích řadu letouni (Chiroptera) žijících v Evropě, Turecku, na Azorských a Kanárských ostrovech a Kypru. Z etologicky zaměřených kapitol zaslouží zmínku popis echolokace a jejího využití pro orientaci a různé potravní strategie, harémové chování, rozmnožovací chování a vývoj mláďat, aktivita a migrace, hibernace. Také u každého z 35 druhů je podrobně popsáno jeho chování. Připojeny jsou informace o zatoulancích z Ameriky a Afriky a o druzích nejčastěji chovaných v evropskych Zoo. Kniha je provázena mimořádne zdařilými barevnými i černobílými fotografiemi, určovacími klíči, mapkami rozšíření a sonagramy všech druhů, návody k ochraně (různé typy budek, uzávěry podzemních prostorů apod.) a k šetrnému terénnímu výzkumu netopýrů.

Kdo nechce čekat na překlad této nevelké, ale obsahem bohaté knížky do angličtiny, může si ji objednat na adrese: KOSMOS Verlag, Postfach 106011, 70049 Stuttgart, B.R.Deutschland.

Etologický slovník

(Luděk Bartoš)

Pokud mě paměť neklame, již od začátku existence etologických konferencí v raně sedmdesátých letech probíhala po několik roků diskuse o tom, že by bylo záhodno sestavit slovník etologických termínů, aby se tím usnadnila komunikace mezi lidmi, kteří se o etologii zajímají. Byly myslím dokonce již sestaveny tvůrčí kolektivy, ale nakonec se vše změnilo tím, že vyšel v Německu v roce 1977 slovník Armina Heymera "Ethologishes Wörterbuch - Ethological Dictionary - Vocabulaire Ethologique". Předpokládalo se, že tento slovník bude přeložen do češtiny a bude vystaráno. Slovník však bůhví proč přeložen nebyl a na původní úmysl se pozapomnělo. Posléze se zapomnělo zcela.

Alespoň pro mne se celá záležitost stala aktuální, až když jsem byl požádán, abych se ujal etologické terminologie pro *Velkou všeobecnou encyklopedii*, kterou chystá nakladatelství *Diderot* v Praze. Ukázalo se, že již vyšla *Malá všeobecná encyklopedie* v témže nakladatelství. Etologický heslář v rozsahu 50ti termínů zpracoval Luděk J. Dobroruka. Ve spolupráci s Markem Špinkou jsme pro novou encyklopedii rozšířili počet termínů na zhruba 250. Pak jsem se téměř telepatickým způsobem dozvěděl, že Jiří Gaisler pro své studenty již před časem vypracoval obsáhlý heslář a již nějakou dobu snad probíhá jednání o jeho uplatnění v časopisu *Živa*. Usoudil jsem, že by bylo záhodno vrátit se k původní myšlence, dal jsem dohromady všechny tři seznamy, které tak mají dnes přes 300 hesel a jsou zatím v programu *ProCite 4*. V této fázi bych rád vyzval členskou základnu, aby doplnila seznam o jakýkoliv termín, který přímo či nepřímo spadá do etologie, případně k jakémukoliv termínu doporučila vhodnou ilustraci. Formulace hesel pro nakladatelství *Diderot* bude probíhat nezávisle na budování databáze společnosti a chápu ji jako vítaný historický podnět k uskutečnění pradávné myšlenky, která tím, že se nerealizovala, stala se obrovským dluhem české a slovenské etologii. Předpokládám, že na nejbližší etologické konferenci, které se sice sám fyzicky nebudu moci zúčastnit pro služební pobyt za mořem, což by však nemělo být zásadním problémem zdárného dalšího postupu, budou domluveny podrobnosti práce, dáni dohromady potencionální autoři a recenzenti formulací jednotlivých hesel a vůbec se dohodne, jak celé dílo uskutečnit a jak s ním dále nakládat. Mám představu, že součástí databáze budou také ekvivalenty uvedených termínů samozřejmě především ve slovenštině a potom v angličtině, případně němčině, nebo kterémkoliv dalším jazyce, podle národností zastoupených v ČSEtS tak, aby mohl být slovník do budoucna co nejuniversálněji používán. V databázi bude samozřejmě zanášeno, kdo bude autorem definice každého hesla.

(Oddělení etologie VÚŽV, 104 00 Praha 10-Uhříněves
tel.: 02/677 107 13, fax: 02/677 107 79, e-mail: bartos@vuzv.cz)

adopce
agonistické chování viz chování agonistické
agregace
agresivita
akinéze (synonymum: katalepsie, thanatóza)
aktivita
aktogram
allonursing viz adopce
allosuckling viz adopce
altriciální druhy
altruismus viz chování altruistické
apetence
aplikovaná etologie viz etologie aplikovaná
areál
asymetrie fluktuující (synonymum: asymetrie kolísavá)
asymetrie kolísavá viz asymetrie fluktuující
atraktivita
atrapa

behaviorální ekologie
behaviorismus
benefit
bioluminiscence (synonymum: světélkování)
biorytmus
biotelemetrie (synonymum: radiotelemetrie)
bolest
bonding viz vazba mezi matkou a mládětem
Bruce effect viz efekt Bruceové
circadiánní rytmus viz biorytmus
Coolidge effect viz efekt Coolidgeův
cost
cross-fostering (synonymum: podvrhávání)
časovač (synonymum: Zeitgeber, synchronizer)

diapauza
domestikace
dominance
dominantní postavení
domovský okrsek
domovský okrsek
dormance letní viz estivace
dorozumívání
dráždivost

efekt Whittenův
efekt Bruceové
efekt Coolidgeův
echolokace
emoce
epigamní chování viz chování epigamní
ESS viz evolučně stabilní strategie
estivace (synonymum: dormance letní)
etofarmakologie
etogram
etologie
etologie aplikovaná
eusocialita
evoluce chování
evolučně stabilní strategie (synonymum: EES)
excitace
explorace viz chování pátrací

facilitace
feromon
filiální imprinting viz imprinting
filtrování podnětů
flémování

gentling viz handling
grooming

habituace
handling
helper
heterotermie (synonymum: hypotermie řízená)
heterotypní societa viz societa
hibernace viz zimní spánek
hierarchie
hierarchie despotická viz hierarchie
hierarchie dominanční viz hierarchie
hierarchie lineární viz hierarchie
hlasová komunikace viz komunikace
hnízdění
hnízdo
home range viz domovský okrsek
homing
homotypní societa viz societa
hra
hrozba
hypotermie řízená viz heterotermie

chemická komunikace viz komunikace
chování
chování abnormální
chování agonistické
chování agresivní viz agerisivita
chování altruistické viz altruismus
chování ambivalentní
chování apetenční viz apetence
chování dědičné
chování dominanční
chování eliminační
chování epigamní
chování explorační viz chování pátrací
chování instinktivní viz instinkt
chování kognitivní viz kognice
chování komfortní viz societa
chování komfortní
chování konečné

chování mateřské
chování mimetické viz mimeze
chování ochranné
chování ovlivněné metabolismem viz chování potravní
chování ovlivněné protikladnými motivacemi
chování pátrací
chování pečovatelské viz chování rodičovské
chování potravní
chování prekopulační
chování prenatální
chování přeskokové
chování reprodukční viz chování sexuální
chování rodičovské
chování sexuální
chování sociální
chování stereotypní (synonymum: stereotypie)
chování teritoriální
chování usmiřovací
chování vrozené
chování získané
chování živočichů

imitace viz napodobování
imponování
imprinting (synonymum: vtištění, Prägung)
imprinting filiální viz imprinting
imprinting potravní viz imprinting
imprinting sexuální viz imprinting
infanticída
inklusivní fitness
inkubace
instinkt
instinktivní chování viz instinkt
inteligence
interakce
interindividuální vzdálenost
investice rodičovská

jednoženství (synonymum: monogamie)

kineze
kinship
klíčový podnět
koalice
kognice
kognitivní schopnost viz kognice
komfortní chování viz chování komfortní
kompetice spermií
komunikace
konflikt evoluční
konflikt mezi pohlavími viz konflikt evoluční
konflikt mezi rodiči a potomky viz konflikt evoluční
koprofágie
kopulace
kritická perioda
krmivost (synonymum: nidikolie)
kulturní transmise viz sociální transmise

lek
let
letargie (synonymum: strnulost)
lokomoce viz pohyb

migrace
mimeze
mimikry
mismothering viz adopce
monogamie
mosaicismus
motivace (synonymum: vyladění)
myšlení viz kognice

napodobování (synonymum: imitace)
nástroje - používání viz používání nástrojů
navigace
nekrmivost (synonymum: nidifugie)
nekrofágie
nidifugie
noktovize

obohacené prostředí
odpočinek
ochrana aktivní
ochrana preventivní
ontogeneze chování
orientace

paleoetologie
paměť
pátrací chování viz chování pátrací
peck order
pečovatelské chování viz chování rodičovské
pilotování
podmiňování
podmiňování klasické (synonymum: podmiňování Pavlovovské) viz podmiňování
podmiňování operantní (synonymum: podmiňování instrumentální) viz podmiňování
podnět
podnět nadoptimální (synonymum: podnět supernormální)
podnět supernormální viz podnět nadoptimální
podvrhávání viz cross-fostering
pohoda viz welfare
pohyb (synonymum: lokomoce)
pokusy Kaspar Hauser
polyandrie (synonymum: mnohomužství)
polygamie (synonymum: mnohomanželství)

polygynie
poruchy chování viz chování abnormální
posílení (synonymum: posilování)
potravní chování viz chování potravní
potravní imprinting viz imprinting
používání nástrojů
pozdravy
Prägung viz imprinting
predace
preference sexuální viz sexuální preference
prekociální druhy
prekopulace viz chování prekopulační
proceptivita
prvky chování
předávání dárků
přeorientované chování viz chování přeorientované
přeskokové chování viz chování přeskokové
přírodní selekce
psychologie srovnávací

radiotelemetrie
Räkelsyndrom
rank viz hierarchie
reakce útěková
receptivita
reciproční altruismus viz chování altruistické
reflex
reflex nepodmíněný
reflex podmíněný
reprodukční altruismus viz chování altruistické
reprodukční úspěch
ritualizace
rodičovské chování viz chování rodičovské
rytmus aktivity viz biorytmus
řeč viz komunikace

senzitivní perioda viz kritická perioda
senzitizace
sexuální chování viz chování sexuální
sexuální imprinting viz imprinting
sexuální preference
signály
smysly
sociabilita
socializace
sociální deprivace
sociální facilitace viz facilitace
sociální hierarchie viz hierarchie
sociální chování viz chování sociální
sociální pořádek viz hierarchie
sociální transmise (synonymum: kulturní transmise)
societa
sociobiologie
spánek
spouštěč
srovnávací psychologie viz psychologie srovnávací
stereotypie viz chování stereotypní
strategie
stres sociální
stresor
strnulost viz letargie
submisivita
supersedence
světélkování viz bioluminiscence
synchronizer viz časovač

tanec včel
taxe
teritoriální chování viz chování teritoriální
teritorium
teritorium sezónní viz terirorium
teritorium trvalé viz terirorium
termoregulace
tok
trofalaxe
trojúhelníková vazba viz hierarchie

učení
učení vhledem viz vhled
usmiřovací chování viz chování usmiřovací
útěková vzdálenost

vazba mezi matkou a mládětem (synonymum: bonding)
vědomí
vedoucí zvíře (synonymum: vůdčí zvíře)
vhled (synonymum: učení vhledem)
vrozené chování viz chování vrozené
vtištění viz imprinting
vůdčí zvíře viz vedoucí zvíře
vyhasínání
vyhýbací pořádek viz hierarchie
vyladění viz motivace

welfare (synonymum: pohoda)

Zeitgeber viz časovač
zimní spánek (synonymum: hibernace)
získané chování viz chování získané
značkování
zpěv ptáků
zrání

Seminář o agresi

(Zdeněk Klein)

Dne 10. 11. 1998 se konal v Psychiatrickém centru Praha společný odborný seminář PCP a sekce etologie člověka ČSEtS. Přednášel PhDr. Jaroslav Madlafousek, CSc., čestný člen ČSEtS, na svrchovaně aktuální téma: PŘETÍŽENÉ A ZATÍŽENÉ SLOVO - AGRESE -. Autorita přednášejícího i název semináře zcela zaplnili posluchárnu, přítomno bylo i mnoho studentů. Celou přednášku i následující diskusi máme zaznamenanou na videokazetě. Nabízíme ji již nyní organizátorům příští etologické konference k obohacení jejího programu. Stejně tak dáváme k dispozici videozáznam zajímavé přednášky dr. Madlafouska (z 5.11. 1991) na téma: PŘEKONÁVÁNÍ MÝTŮ O VÝVOJI VĚD.

Konferencie

XXVI International Ethological Conference, *2.-9. august 1999*, Bangalore, India. Koncový termím pre registráciu, žiadosti o finančnú pomoc a posielanie abstraktov: 31. január 1999. Kontakt: Dr. Shakunthala Sridhara, Secretary General, XXVI International Ethological Conference, University of Agricultural Sciences, G.K.V.K., Bangalore-560 065, INDIA, tel.: +91-080-3339998, fax: +91-080-3330277, e-mail: sridhara@blr.vsnl.net.in

33rd International Congress of the International Society for Applied Ethology, *17.-21. august 1999*, Lillehammer, Nórsko. Koncový termím pre posielanie abstraktov je 20. január 1999, pre registráciu 1. máj. Kontakt: ISAE'99, Department of Animal Science, The Agricultural University of Norvay, P.O.Box 5025, N-1432 Ås, Norvay, tel.: +47-64 94 79 80, fax: +47-64 94 79 60, e-mail: isae99@ihf.nlh.no, http://www.nlh.no/IHF/ISAE99.htm

Internetovský kútik

(Boris Bilčík)

http://www.sh.plym.ac.uk/isae/home.htm - domovská stránka International Society for Applied Ethology. Nájdete tu informácie o aktivitách spoločnosti a pripravovaných konferenciách

http://www.erols.com/mandtj/ - spústa odkazov na stránky týkajúce sa správania zvierat a welfare, veľmi obsiahly zoznam vrátane odkazov na diskusné kluby

http://www.noldus.com - stránka holandskej softwarovej firmy, autora napr. dobre známeho programu "The Observer"

http://www.hbuk.co.uk/ap/asab/ - domovská stránka Association for the Study of Animal Behaviour. Informácie o aktivitách spoločnosti, o konferenciách, publikáciách, ako aj odkazy na ďašie zaujímavé stránky

26. etologická konferencia Českej a Slovenskej etologickej spoločnosti

Dubová, 6.-8. 5. 1999

PRIHLÁŠKA

Meno:

Priezvisko:

Adresa pracoviska:

Telefón: Fax: E-mail:

Žiadam ubytovanie a stravu na nasledovné dni:

6.5.		obed	večera	+ nocľah
7.5.	raňajky	obed	spol. večer	+ nocľah
8.5.	raňajky	obed		

Názov príspevku:

Forma: prehľadná prednáška prednáška poster

Stručný obsah príspevku uveďte na zadnej strane.

Dátum: Podpis:

Uzávierka prihlášok na konferenciu je 28. februára 1999

SPRÁVY ČSEtS č. 11, január 1999. Vydáva Česká a Slovenská etologická spoločnosť ako nepredajný bulletin pre členov ČSEtS. Náklad 150 výtlačkov, texty neprešli jazykovou úpravou. Z poverenia výboru spoločnosti pripravil B. Bilčík a Ľ. Košťál, Ústav biochémie a genetiky živočíchov SAV, 900 28 Ivanka pri Dunaji, Slovensko. Tel.: +421-7-45 94 32 32, fax: +421-7-45 94 39 32, E-mail: bilbo@ubgz.savba.sk

Prišlo po uzávierke:

Ochrana zvířat a welfare '98

(Eva Baranyiová)

Pátou vědeckou konferenci s mezinárodní účastí pořádala Fakulta veterinární hygieny a ekologie (Ústav zoohygieny) Veterinární a farmaceutické univerzity v Brně 12. listopadu 1998, a to ve spolupráci s Ústřední komisí pro ochranu zvířat. Zúčastnili se jí také pracovníci Státní veterinární správy ČR, zapojení do legislativních procesů, které by měly vyústit v moderní a se světem kompatibilní ochranu zvířat.

Celkem odeznělo či ve formě posterů bylo představeno na 65 sdělení. Týkala se zvířat domácích (skotu, prasat, koní, drůbeže), dále společníků člověka, zejména psů, zvířat volně žijících (bažantů, srnčí a zvěře a divočáků), ale i zvířat držených v zoo (primátů, tučňáků).

Bylo sledováno ustájení a hygienické podmínky a jejich vztah k welfare, změny klimatických faktorů, vliv změn technologií odchovu na welfare. Pozornost byla věnována i ekologickým faktorům a životnímu prostředí zvířat (např. zátěži různými látkami - xenobiotiky, jódem, a dále deficitu stopových prvků). Několik sdělení bylo zaměřeno na aktuální otázky legislativní, např. úrovně právní ochrany zvířat v ČR, evidenci, identifikaci, odchytu a transportu zvířat, porušování právních předpisů na ochranu zvířat, legislativě k používání zvířat v pokusech ap.

Významnými hosty tohoto setkání byli D. A.Wilkins (ředitel Eurogroup for Animal Welfare při Evropské unii), který seznámil přítomné s legislativou Evropské unie pro ochranu zvířat, A. T. Turnbull (Ministerstvo zemědělství, rybářství a potravinářství Velké Británie, šéf veterinárního týmu pro welfare zvířat), který přednášel o rozhodovacích procesech při posuzování welfare zvířat, a profesor D. M. Broom (veterinární fakulta v Cambridge), který mluvil o welfare ve vztahu k nemocem a produkci zvířat, a o definici pojmů a ukazatelů welfare. Další přednášející zahraniční hosté byli ze Slovenska a z Polska.

Zasedání ukázalo, že jak v Evropské unii, tak i u nás je zájem o ochranu zvířat oblastí velice živou, ale také plnou vážných problémů, kontroverzí a nejistot.

Kladem této vědecké akce bylo to, že sdělení byla publikována v dvousvazkovém sborníku, se závěry v angličtině, opatřeném i mezinárodní registrací ISBN.